

ОСОБЛИВОСТІ КУЛЬТУРИ СПІЛКУВАННЯ ВИКЛАДАЧІВ ВНЗ АГРАРНОГО ПРОФІЛЮ

Необхідною умовою розвитку суспільства є постійне підвищення рівня професійного розвитку спеціалістів різних галузей народного господарства. Система підготовки студентів у вищих навчальних закладах України повинна забезпечувати високий рівень їх професійної підготовки, соціальної активності й освіченості. У професійній діяльності під час вирішення навчально-виховних проблем, викладач на перше місце ставить інтереси студентів, будує відносини на основі об'єктивності і власної відповідальності за результати соціально-виховної роботи. Саме тому, важливим компонентом професійної культури викладача вищого навчального закладу є культура спілкування.

Спілкування є найважливішим професійним інструментом педагогічної діяльності, що було доведено в дослідженнях Н.В. Кузьміної, А.Н.Мудрика, В.А. Кан-Калика, А.І.Щербакової, Бутенко Н.Ю. та ін.

Культура спілкування особистості визначається, як система знань, норм, цінностей та зразків поведінки, прийнятих у суспільстві та вміння особистості органічно, природно і невимушено реалізувати їх у діловому й емоційному спілкуванні. При цьому комунікативна культура вбирає загальні ознаки культури, відображаючи специфічний характер комунікації [1, с.123].

Кожен викладач, незалежно від зайнятості в системі професійних стосунків, рівня особистісного розвитку, лише тоді може вважати себе освіченою людиною, коли він досягне досконалості в галузі спілкування зі своїми студентами. Саме від того, якими особистісними якостями, а не сумою знань, умінь і навичок володіє майбутній викладач, залежить як успішність виховного процесу, так і емоційне здоров'я його майбутніх студентів.

Оскільки значну роль у педагогічній діяльності викладача відіграє комунікація, відповідно культура спілкування педагога охоплює всю сукупність педагогічної взаємодії між викладачами та студентами. Виховний вплив педагогічного спілкування в системі вищої освіти спрямований на розвиток у студентів вищих аграрних закладів комунікативної грамотності у вигляді знань, комунікативної компетентності у сфері морально-етичних норм та змістового, культуротворчого компонентів у контексті формування цінностей.

Характер спілкування викладача визначає основні стилі спілкування.

Примітивний – в основу ставлення до студента покладено примітивні правила і реакції поведінки – амбіції, самовдосконалення. Студент для викладача виступає засобом досягнення мети.

Маніпулятивний – слабка орієнтація на особистість; викладач дотримується стандартів етикету, але така поведінка є поверхневою. Студент самотійний об'єкт, відчуває байдужість викладача і залишається об'єктом маніпуляцій.

Діловий – викладач бере до уваги особистісні характеристики студента, лише в контексті ефективної діяльності. Викладач дотримується правил етикету, визнає за студентом право на самотійність.

Особистісний – спілкування базується на глибокій зацікавленості у студентів, визнанні самотійності його особистості. Викладач поважає студентів, вся його діяльність спрямована на розвиток духовності. Студент довіряє викладачеві, викладач є авторитетом і найкращим посередником між ним і знаннями.

Набуття викладачем особистісного стилю спілкування є необхідною умовою високої культури взаємодії педагога і студента. Це потребує від викладача великої самовіддачі. Педагог у своїй професійній діяльності повинен використовувати одночасно різні види, типи та стилі спілкування, збагачуючи та удосконалюючи сам процес педагогічної взаємодії.

На нашу думку, ефективність педагогічного спілкування викладача залежить від рівня сформованості його комунікативної культури основою якої є комунікабельність. Під комунікабельністю розуміється здатність відчувати задоволення від процесу спілкування з іншими людьми. Саме високий рівень педагогічної культури викладача вищої школи допомагає йому в спілкуванні зі студентською аудиторією та є умовою їх ефективної комунікації, співпраці.

Момент спілкування змушує студента та педагога усвідомити і застосовувати той спосіб чи стиль спілкування який є найефективнішим у даній ситуації. Ми вважаємо, що виділити загальний рівень культури спілкування в педагогічному процесі та його вплив на розвиток комунікативних якостей у студентів можна у бесіді, ситуаціях спілкування, тренінгових заняттях. Тренінги можна розглядати як форму педагогічної взаємодії, те як вони дають можливість змоделювати ситуації, у яких виявляються людські взаємини, а також адаптувати педагогічні знання до умов і виховних завдань, які на сьогодні існують у соціумі. Вони сприяють формуванню поваги до партнерів навчально-виховного процесу, взаємодопомоги, порозуміння, творчого підходу до професійної діяльності.

Науково-педагогічний працівник також має досконало володіти своєю мовою та мисленням. Йдеться про коректність, чіткість думок, їхню логічність, дохідливість, переконливість, впливовість, здатність викликати у студентів відповідні відчуття. Крім того, бажано, щоб мова педагога була позбавлена дефектів (шепелявість, невимовлення окремих звуків, затинання, надмірно швидкий або сповільнений темп). Важливою і необхідною

вимогою до педагогічного працівника вищого навчального закладу є володіння ним державною українською мовою [3, с. 143].

Педагогічна ефективність мовлення викладача багато в чому залежить від, вміння здійснювати правильний вибір мовних засобів. Професійне мовлення педагога має відповідати вимогам культури мови. Це важливий показник рівня його інтелігентності, освіченості, загальної культури. Його передумовою є знання мови, адже мовлення є засобом існування, використання мови [4, с. 66].

На сучасному етапі розвитку суспільства, спрямованості вищої освіти на інформаційні та особистісно-орієнтовані технології навчання з метою формування професійної компетентності студентів вищих аграрних закладів, викладачу необхідно постійно удосконалювати власну культуру спілкування та шукати ефективні шляхи підвищення комунікативності студентів.

Отже, культура спілкування викладача вищого навчального закладу є невід'ємною частиною його професійної діяльності, виступає як найважливіший показник його вихованості та професійності. Культура спілкування допомагає педагогу ефективно і компетентно викладати навчальний матеріал, проводити виховну роботу з метою формування ціннісних орієнтацій сучасного студентства.

Список літератури:

1. Бутенко Н.Ю. Комунікативні процеси у навчанні: Підручник. / Н.Ю.Бутенко – К.: КНЕУ, 2004. – 383 с
2. Зязюн І.А. Педагогічна майстерність: підручн. / Зязюн І.А., Крамущенко Л.В. та ін.; за ред. Зязюна І.А. – [2-ге вид., допов. і переробл.]. – К., 2004. – С. 59- 60, 66-67.
3. Ортинський В. Л. Педагогіка вищої школи: навч. посіб. / В. Л. Ортинський. – К.: «Центр учбової літератури», 2009. – С. 443.